

Informační systém bacilární TBC

ISBT2016!

TRIOS, SPOL. S R. O.

divize software

Uživatelský manuál

ISBT2016! - INFORMAČNÍ SYSTÉM BACILÁRNÍ TBC

Uživatelský manuál

Copyright © 1998 - 2016, TRIOS, spol. s r. o.
Zakouřilova 142 • CZ - 149 00 Praha 4 - Chodov
Telefon +420 267 912 030 • Fax +420 267 915 563
www.trios.cz

Revize F.: 15. 2. 2016

Obsah

KAPITOLA 1	
Úvod	3
KAPITOLA 2	
Instalace	4
KAPITOLA 3	
Přehled uživatelských funkcí	6
KAPITOLA 4	
Ovládání prostředí programu	12
KAPITOLA 5	
Tiskové sestavy	17
KAPITOLA 6	
Tips & tricks	20
KAPITOLA 7	
Změny pro rok 2016	26

Úvod

... číst snad ani nemusíte.

Databázový systém ISBT2016! je systémem určeným pro zadávání, editaci, vyhodnocení a export/import dat o vyšetřeniích TBC prováděných na území České republiky od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016.

Systém ISBT2016! je distribuován na základě licenční smlouvy mezi poskytovatelem licence - společností TRIOS, spol. s r. o. a nabyvatelem licence – Státním zdravotním ústavem, p. o.

Administraci systému a validaci dat zajišťuje Národní jednotka dohledu nad TBC.

K vytvoření programu bylo použito vývojového prostředí WinBase602, ver. 4.0. Run-time modul vývojového prostředí je součástí instalace a na základě licenční smlouvy s firmou Software602, spol. s r. o. je volně šířitelný.

Databázový systém ISBT2016! je autorským dílem Ing. Mgr. Tomáše Látala. Není zatížen právy dalších spoluautorů. Autor vítá případné citační odkazy s uvedením svého jména a firmy výrobce.

Vývoj programu zajišťuje společnost TRIOS, spol. s r. o., Zakouřilova 142, 149 00, Praha 4 - Chodov.

Instalace

... čtěte pozorně, plňte přesně, instalujte s rozvahou.

Instalace systému ISBT2016! nevyžaduje žádné speciální znalosti, nicméně doporučujeme svěřit instalaci odpovědné osobě z vašeho pracoviště (systémový administrátor, správce IS, a pod.), která má zkušenosti s ovládáním programů pod MS Windows a je obeznámena se strukturou disků a adresářů na vašem počítači nebo ve vaší síti.

Databázový systém ISBT2016! je dodáván na jednom 4 GB USB flash médiu.

K instalaci je třeba počítač, který splňuje některé technické předpoklady a disponuje určitou programovou podporou.

Technické vybavení

PC platforma s OS Windows
 operační paměť min. 512 MB RAM
 volná kapacita pevného disku cca 60 MB
 USB port
 polohovací zařízení

Vlastní instalace

Vložit USB flash médium ISBT2016! do USB portu. Pokud je tak váš systém nastaven, dojde k automatickému spuštění instalace; pokud ne, spustit z USB flash média instalační program RTINSTAL.EXE, který provází celou instalací.

- zvolit „Instalovat programy z diskety“,
- zvolit „Vytvořit novou lokální databázi“,
- vyplnit „Umístit do adresáře:“ C:\ISBT2016
- vyplnit „Ikony umístit do skupiny“ ISBT2016
- stisknout tlačítko <OK>
- vyčkat dokončení instalace (cca jednotky sekund dle rychlosti počítače).

První spuštění programu Program lze spustit prostřednictvím volby „Start“ – „Programy“ – „ISBT2016“ – „ISBT2016“.

Po prvním spuštění programu je třeba nastavit parametry jeho běhu, a to kód laboratoře, adresu uživatele, jméno uživatele a cestu ke kódovacímu programu ARJ.EXE.

- zvolit položku „Servis“,
- zvolit položku „Nastavení“,
- zvolit položku „Parametry instalace“,
- v okně, řádek „Licence“, zadat číslo laboratoře nebo tlačítkem <Výběr laboratoře> vybrat svoji laboratoř,
- vyplnit adresu a jméno uživatele (= odpovědného pracovníka),
- stiskem tlačítka <Test> prověřit, funguje-li kódovací program ARJ.EXE. Pokud ano, objeví se velmi krátce černé okno, které ihned zmizí. Pokud ne, tj. především v případě, že nebylo instalováno do adresáře C:\ISBT2016, je potřeba vybrat dříve zvolený instalační adresář, kde se ARJ.EXE nachází a tlačítkem <Test> prověřit jeho správné nalezení.

Nastavením těchto parametrů instalace se zajistí okamžité rozpoznání dat později exportovaných k centrálnímu zpracování.

Pozor!!! Pokud tyto parametry nenastavíte správně, budou se vaše data později plést s daty jiných laboratoří.

Přehled uživatelských funkcí

... *vše, co vás napadne, lze s programem udělat.*

Všechny funkce databázového systému ISBT2016!, se kterými se setkává uživatel, je možno vyvolat z nabídek (menu) v horní části obrazovky. Potom se zpravidla otevře okno, jehož součástí jsou přímo požadované informace, nebo ovládací prvky, které k získání (nebo vstupu) takových informací vedou.

Základní menu má podobu :

- položka „Vstup“ - vstup záznamů o vyšetřeních,
- menu „Opravy“ - opravy záznamů o vyšetřeních,
- menu „Přehledy“ - zobrazení přehledů výskytu záznamů,
- menu „Tisky“ - sumární výpisy dat,
- menu „Statistika“ - statistiky četnosti jednotlivých položek záznamů,
- menu „Přenosy dat“ - menu exportů a importů dat,
- menu „Servis“ - menu servisních služeb,
- položka „L“ - zobrazení licenčních informací,
- položka „Konec(16)“ - volba ukončení práce s databázovým systémem ISBT2016!.

Položka „Vstup“

Funkce: Základní možnost pro vstup dat. Okno "Vstup" je ve většině položek kvůli urychlení zápisu předvyplněno. Po zadání rodného čísla pacienta, který v databázi ještě není zanesen, se objeví okno k zápisu jeho dat. V opačném případě se objeví dle RČ jeho jméno, příjmení a adresa. Postupně se dále vyplňují všechny položky. Kódy lze také relačně vybrat z tabulky otevřené prostřednictvím příslušného malého tlačítka. Po zadání data příjmu vzorku se vedle položky počet dnů kultivace objeví červené číslo, udávající počet dnů od data příjmu vzorku do dnešního dne. Po vyplnění nebo opravě všech položek se na závěr záznam uloží tlačítkem <Insert>. V případě nesprávně zapsaného záznamu se objeví chyba "**Databázový server ohlásil při zápisu chybu ...**" (podrobněji viz. kapitola Tips & tricks). V případě správného zápisu se po cca 1 - 2 sekundách objeví opět prázdné (předvyplněné) okno.

Pohled "Vstup dat" obsahuje rovněž tlačítko "Předch. vyšetření", kterým se otevře řádkové okno obsahující informace o dříve provedených vyšetřeních pacienta.

Při vstupu dat se provádí mj. kontrola protokolárního čísla. Pokud se uživatel pokouší podruhé zapsat vyšetření se stejným protokolárním číslem pro jednoho pacienta, je na to systémem upozorněn.

Menu „Opravy“ Funkce: Opravovat lze záznamy pacientů nebo záznamy o vyšetřeních. Lze rovněž slučovat pacienty podle rodného čísla nebo je jednotlivě mazat, a to včetně dat o jejich vyšetřeních. Lze vybrat pouze pacienty s náhradním RČ. Výběr oprav lze specifikovat buď ze všech dat (Všechna data) nebo lze vybrat dle pacienta, laboratoře, čísla protokolu, data příjmu, odesilatele, důvodu vyšetření, disp. skupiny, materiálu, mikroskopie, kultivace, metabolické metody, genové metody, identifikace či profilu rezistence. Po zvolení příslušného výběru se provede restrikce záznamů pouze na zvolené a lze takto vybrané záznamy editovat nebo i mazat. V restrikci vybraných záznamech lze dále pokládat QBE dotazy.

Pro snadnější vyhledávání nekorektně zadaných dat o vyšetřeních lze použít funkce, která vyhledá

"Vyšetření s nepravděpodobnými údaji". Pak lze vybrat z pěti variant :

- všechna vyšetření se založenou kultivací delší než 63 dnů;
- všechna vyšetření, kde nebyla provedena kultivace, ale doba kultivace není nastavena na 99;
- všechna vyšetření se založenou metabolickou metodou delší než 42 dní;
- všechna vyšetření, kde nebyla provedena metabol. metoda, ale doba kultivace není nastavena na 99;
- provedena metoda PCR, MTD nebo LCR a zároveň identifikace = kód „51“ – „jen průkaz D(R)NA M.tbc.kompl“.

Funkce „Kontrola konzistence dat“ umožňuje před vlastním exportem nalézt v datovém souboru záznamy, které jsou svým faktickým obsahem vnitřně rozporné. Podmínek pro vyhledání je celkem 11. Počet chybných záznamů je uveden v řádkové podobě, chybné záznamy pro jednotlivé položky pak lze po záznamech otevřít a editovat (tlačítko <Záznamy>), případně vytisknout na tiskárnu / na obrazovku / do souboru (tlačítko <Tisk seznamu>). Program ISBT2016! kontroluje následující chybové podmínky:

1. Neuzavřené vzorky > 4 měsíce
2. KULTIVACE = <v inkubaci> a VYŠETŘENÍ UKONČENO = <Ano>
3. METABOLICKÁ METODA = <v inkubaci> a VYŠETŘENÍ UKONČENO = <Ano>
4. IDENTIFIKACE = <identifikace založena> a VYŠETŘENÍ UKONČENO = <Ano>
5. MATERIÁL = <sputum> a MIKROSKOPIE = <neprovedeno>
6. MIKROSKOPIE = <neprovedeno> a IDENTIFIKACE = <jen mikroskopicky pozitivní>
7. DATUM NAROZENÍ < 31.12.1899
8. METODA IDENTIFIKACE = <klasická> a IDENTIFIKACE = <jen průkaz D(R)NA M.tbc.kompl>
9. METODA IDENTIFIKACE = <neprovedeno> a IDENTIFIKACE <> <05>, <51>, <91>, <96>, <98>, <99>

10. (MET. MIKROSKOPIE = <Z-N> nebo <flrsc.>) a (MIKROSKOPIE = <neprov.> nebo <neuv.>)
 11. (MET. MIKROSKOPIE = <neprov.> nebo <neuv.>) a (MIKROSKOPIE = <0> až <3>)

Menu „Přehledy“ Funkce: Vyhledávání v uložených záznamech podle výběrových kritérií: všechna vyšetření dle okresu pacienta, dle obce pacienta, dle laboratoře a všechna vyšetření pacienta

Menu „Tisky“ Funkce: Funkce umožňuje vytisknout záznamy do přehledných kódových tabulek nebo do přehledných sestav pacientů s výpisem všech jejich vyšetření. Tiskové sestavy vždy obsahují číslování stránek, datum pořízení výpisu a subjekt, ke kterému se sestava váže. Sestavy lze tisknout dle nastavení v servisním režimu v kódech identifikací, které používá ISBT nebo v kódech registru tuberkulózy (RT). Ve výpisové tiskové sestavě se při kódu identifikace 99 netiskne nic (místo hlášky "_identifikace neprovedena").

Menu nabízí tyto typy sestav :

- žádanka o vyšetření
- výpis vyšetření jednoho pacienta
- výpis vyšetření dle pacientů za laboratoř
- výpis vyšetření dle pacientů za obec
- výpis vyšetření dle pacientů za okres
- výpis vyšetření dle pacientů za kraj
- výpis vyšetření dle pacientů za ČR
- „Brněnské“ statistiky

Pozor !!! Vzhledem k rozsahu všech sestav je nutno tisknout na formát A4, a to s nastavením typu tisku „na šířku“. Sestavu „Brněnské statistiky“ lze tisknout i s nastavením „na výšku“.

Výpisy jsou tříděny vzestupně v pořadí klíčů: příjmení - jméno - rodné číslo - číslo vyšetření. Tím je zajištěno, že pokud se dva pacienti shodují ve jméně, rozdělí se je jich záznamy v tiskové sestavě dle rodného čísla.

Otazník v řádkovém výpisu označuje, že vyšetření ještě nebylo ukončeno.

Menu „Statistika“ Funkce: Vyhodnocení souboru dříve zadaných vyšetření podle množství nejrůznějších kritérií. Po výběru kritéria se provede výpočet a je zobrazena tabulka četnosti jednotlivých (v databázi zastoupených) záznamů. Tyto

přehledy četnosti výskytu lze s výhodou použít také jako kontrolní mechanismus zadaných dat. Lze totiž zjistit a zkontrolovat počet položek s určitým nastaveným kritériem (to je relativně rychlé), pak tato data vyhledat a případně je dále editovat.

Kritéria pro vyhodnocení jsou velmi variabilní :

Laboratoř

Materiál

Odesílatel

Mikroskopie

- Metoda mikroskopie
- Výsledek mikroskopie
- Metoda mikroskopie a výsledek

Kultivace

Metabolická metoda

- Metabolická metoda
- Výsledek metabolické metody
- Metabolická metoda a výsledek

Genetická metoda

- Genetická metoda
- Výsledek genetické metody
- Genetická metoda a výsledek

Identifikace

- Metoda identifikace
- Identifikace

Menu „Přenosy dat“ Funkce: Umožňuje exportovat/importovat data z/do databáze, a to jednak pro účely přenosů mezi okresními a krajskými laboratořemi, dále mezi krajskými laboratořemi a centrálním zpracováním Národní jednotkou dohledu nad TBC (organizačně podřazená Nemocnici Na Bulovce, Praha), dále též mezi „NJD TBC“ a NRL pro mykobakterie SZÚ nebo krajskými epidemiology, exportovat data pro NRL pro *M. kansasii*, Ústav zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS) či programy EpiInfo a MS Excel. Pouze importovat lze data generovaná IS pro TBC laboratoře Envis/LIMS (DS Soft Olomouc, s.r.o.). Pouze exportovat lze dat ve formátu XML pro potřeby Registru TBC.

- Komunikace se zdrojovými daty
 - o Export okresní laboratoř => krajská laboratoř => NJD TBC
 - o Import okresní laboratoř => krajská laboratoř => NJD TBC
- Komunikace s rozšířenými daty
 - o export NJD TBC => krajská laboratoř
 - o export krajská laboratoř => okresní laboratoř
 - o import NJD TBC => krajská laboratoř
 - o import krajská laboratoř => okresní laboratoř
- Komunikace s NRL pro mykobakterie SZÚ

- Export NJD TBC => NRL pro mykobakterie
- Import NJD TBC => NRL pro mykobakterie
- Komunikace s NRL pro M. kansasii
 - export NJD TBC => NRL pro M. kansasii
 - import NJD TBC => NRL pro M. kansasii
- Komunikace s krajským epidemiologem
 - export NJD TBC => krajský epidemiolog
 - import NJD TBC => krajský epidemiolog
- Výstupy pro Epi Info / Excel (*)
 - export Pacienti
 - export Vyšetření
- Import z Envis LIMS (DS Soft Olomouc) bez přepisu dat
- Export – pololetní přehledy pro Ústav zdravotnických informací a statistiky
- Export – Registr TBC (*.xml)
- Export – Registr TBC ver. 2008 (*.xml)

(*) v libovolném volitelném formátu i kódování

Postup při exportech dat :

Operátor je vyzván k výběru disketové jednotky (kam byla předtím vložena disketa) a stisknutím tlačítka se následně provede export dat. Pokud chcete provést výstup dat na pevný disk, nevkládejte disketu, program to zjistí a nabídne vám dialog k uložení dat jinak.

Postup při importech dat :

Slouží pro nahrání souboru dat. Data se sehrají do jedné databáze. Při importu pacientů je uživatel v případě neshody mezi dříve importovanými a nyní importovanými daty informován o rozdílech a může si vybrat, co do „své“ databáze akceptuje a co nikoliv.

ISBT20xx! respektuje číslování územních celků (části obcí, obce, okresy, kraje) dle platných číselníku ČSÚ.

Menu „Servis“

Funkce: systémové operace pro práci s databází a její údržbu. Lze provést nastavení parametrů instalace (např. VELMI DŮLEŽITÉ použít po prvním startu programu - viz. kapitola Tips & Tricks), volbu a nastavení typu tiskárny a případné nastavení (tj. změnu) aktuálního data. Změna nastavování parametrů tisku lze provést vč. tisku na obrazovku a pozdějšího dotisku všech stran nebo jen výběrově. Okno obsahuje také tlačítko <Změna>, kterým lze přepínat kódování výsledku identifikace mezi kódy používanými v ISBT2016! a kódy z hlášení do Registru tuberkulózy. Zařazením „všech“ mykobakteriálních druhů s tím, že při tisku mohou být hodnoty převáděny dle dohodnutého klíče dle metodiky Registru tuberkulózy, se zachová informace o identifikaci výjimečně se vyskytujících kmenů pro informaci laboratoří, národní statistiky, atd., ale zároveň pro použití v kódování systému Registru tuberkulózy bude jasné, co se pod touto identifikací skrývá.

Zálohování dat - slouží k vytvoření záložní kopie databáze. Implicitně se vytváří soubor Z_16mdd.ZAL do uživatelem zvoleného adresáře.

Obnovení dat ze zálohy - při provedení této funkce dochází k obnovení dat z dříve vytvořené zálohy dat, ale Pozor !!! - zároveň samozřejmě dochází k úplnému přepsání právě aktuálně uložených dat. S touto funkcí je proto potřeba nakládat velmi opatrně, případně před obnovou zálohovat data, ale na JINÉ místo, než na místo, kde je uložena záložní kopie dat zamýšlená použít k obnovení dat. Pozor !!! - obnovení zálohy nemá žádný vliv na data v archivech.

Správa databáze:

- stav databáze : zobrazí počet záznamů,
- reindexace databáze : vybuduje nové indexy k databázovým tabulkám,
- uvolnění zrušených záznamů : uvolní místo po zrušených záznamech pro nové použití,
- inicializace databáze : smaže data o vyšetřeních i pacientech. Lze použít např. pro spuštění ostrého provozu databázové aplikace poté, co je databáze naplněna cvičně editovanými daty,
- kód : nastavení spec. kódu pro programátorský režim (uživatele se tato funkce netýká).

Volba „Konec(16)“ způsobí přepnutí do základního menu aplikace ISBT2016!.

Položka „L“ Funkce : Zobrazení licenčních informací o autorovi, distributorovi a parametrech instalace databázové aplikace

Položka „Konec(16)“ Funkce : ukončení práce s programem, při kterém dojde k uvolnění zrušených záznamů z databázových tabulek, uzavření rozpracovaných úloh a k odhlášení uživatele od databázového serveru.

Ovládání prostředí programu

... čtěte dříve, než s programem experimentovat začnete.

Pohled je nástroj, který nám umožňuje vidět, zpracovávat resp. tisknout určená data v určené formě. Pro práci s pohledem jsou podstatné tyto informace:

- složení okna,
- složky pohledu,
- ovládací tlačítka na horní liště,
- význam a funkce kláves,
- okno pro zadávání dotazů QBE,
- okno pro zadání uspořádání záznamů v pohledu,
- tisk.

Většinu akcí souvisejících s pohledem lze vyvolat buď stiskem klávesy, nebo myši, anebo ze systémového menu pohledu.

Okno pohledu

Okno pohledu má tyto hlavní části:

1. Rám okna, který dovoluje měnit rozměry a polohu okna způsobem běžným v prostředí Windows. Na rámu jsou v pravém horním rohu tlačítka pro roztažení a ikonizaci pohledu, v levém horním rohu je tlačítka systémového menu. Systémové menu můžeme otevřít stiskem tohoto tlačítka myši nebo kombinací kláves Alt mezera a pak šipka doprava.
2. Táhlo u pravého rámu okna, které dovoluje pohybovat mezi záznamy v pohledu nahoru a dolů. Pokud stiskneme tlačítka myši pod nebo nad táhlem, posuneme se o jednu stránku dopředu nebo dozadu. Pokud stiskneme tlačítka myši na šipce pod nebo nad táhlem, posuneme se o jeden

záznam dopředu nebo dozadu. Táhlo není v těch pohledech, které vedou do proměnných projektu (V ISBT2016! např. při dotazu na číslo protokolu).

3. Řada ovládacích tlačítek, z nichž některá mohou být neviditelná. Tato tlačítka se objevují pouze tehdy, pokud to požaduje návrh pohledu, proto v některých pohledech nebudou.
4. Hlava okna, specifikovanou v návrhu pohledu, která popisuje význam okna (u SW ISBT2016! je hlava okna rozšířením textu vybraného předtím z menu).
5. Jeden nebo více záznamů, podle návrhu pohledu. V záznamech (případně i v hlavě okna) vidíte složky pohledu. Stiskem myši na tlačítkách, označovacích čtvercích a na některých hodnotových složkách vyvoláte akci zadanou návrhem pohledu.

Pozor !!! - Při editaci údaje ve složce pohledu se Vámi pozměněný údaj zapíše do databáze v okamžiku, když po editaci stisknete klávesu Enter nebo když se pokusíte přejít na jinou složku pohledu (myší nebo klávesou TAB). Pokud se Vámi zadaná hodnota nedá zapsat, pak je ohlášena chyba a složku nemůžete opustit. Musíte buď opravit hodnotu nebo upustit od zápisu tak, že stisknete klávesu ESC.

Složky pohledu

Pohled obsahuje jeden nebo více záznamů (jsou pod sebou), každý záznam se skládá z jistého počtu složek (jsou libovolně rozmístěny v záznamu). Složky jsou různých druhů. Pro vstup a editaci dat se dají použít tyto složky:

1. Editační složky - jsou orámovány a pokud některou z nich vybereme, objeví se v ní svislý kurzor. Obsah složky můžeme přepsat, přitom zadávání obsahu ukončíme stiskem klávesy Enter nebo přechodem na jinou složku (myší nebo klávesou TAB). Pokud jsme zadali nepřipustnou hodnotu, budeme na to akusticky upozorněni a WinBase602 nám nedovolí tuto složku opustit, dokud hodnotu neopravíme! Vrátit se k původní hodnotě složky můžeme stiskem klávesy ESC.
2. Označovací čtverec (angl. Check-box) - čtvereček s nápisem vpravo. Čtverec může být zaškrtnut nebo nezaškrtnut případně může mít nedefinovanou hodnotu (plný s šedou výplní). Čtverec zaškrtneme nebo naopak zaškrtnutí odstraníme tak, že na něm stiskneme tlačítko myši nebo mezerník, je-li čtverec předem vybrán. Vybraný čtverec poznáme tak, že má kolem svého nápisu tečkovaný rámeček.
3. Přepínač (angl. Radio-button) - dvoustavové přepínače kruhového tvaru, vyplněné nebo nevyplněné. Přepínají se myší nebo pouhým nastavením se na ně pomocí klávesy TAB.
4. Combo pole (angl. Combo-box) - slouží k výběru z několika předem známých hodnot. V této složce se listuje pomocí šipek dolů a nahoru. Combo pole se rozevře pomocí kombinace ALT+šipka dolů (doporučujeme využívat !!!) nebo kliknutím myši.
5. Tlačítka – dají se stisknout buď myší, nebo mezerníkem (doporučujeme využívat !!!), pokud je tlačítko předtím vybráno. Stisk tlačítka způsobí určitou akci definovanou v návrhu. Vybrané tlačítko poznáme tak, že má kolem svého nápisu tečkovaný rámeček.

Kromě složek, pomocí nichž se přímo zapisuje do databáze, lze definovat ještě další pomocné složky. Jsou to:

6. Nápis - složka obsahující pouze určitý text.
7. Hodnotová složka - slouží pouze ke znázornění vypočtené hodnoty, nebo k needitovatelnému zobrazení hodnoty, apod.
8. Rám, čára - pro nakreslení obdélníkového rámu nebo úsečky v pohledu.

Tlačítka na ovládací liště Pracovní lišta při otevřeném pohledu má různé podoby. Základní sestava tlačítek je pevně definovaná, může být z nejrůznějších příčin zúžená (tlačítka se změň např. při zobrazení výsledku dotazu). Význam tlačítek na pracovní liště zleva doprava je v základním režimu následující :

1. vystříhnout text do clipboardu,
2. zkopírovat text do clipboardu,
3. vlepít text z clipboardu,
4. skok na první záznam pohledu,
5. skok o stránku dozadu,
6. skok o jeden záznam dozadu,
7. skok o jeden záznam dopředu,
8. skok o stránku dopředu,
9. skok na poslední záznam pohledu,
10. položení dotazu v jazyce QBE (viz. dále),
11. zadání uspořádání záznamů,
12. konec zadávání dotazu nebo uspořádání nebo zrušení dotazu a uspořádání,
13. zrušení běžného záznamu v pohledu (!),
14. zrušení všech záznamů v pohledu (!!!),
15. tisk obsahu pohledu (viz. dále),
16. otevření okna se složkami multiatributu
17. otevření okna pro zamykání a aktualizaci pohledu,
18. otevření okna pro export záznamů z pohledu vč. odeslání elektronickou poštou.

Existují však klávesy a položky systémového menu, které mají stejný význam jako tato tlačítka.

Význam a funkce kláves v pohledu Během práce s pohledem můžete použít těchto kláves :

- šipky nahoru a dolů - přechody mezi složkami záznamu nebo mezi záznamy, listování ve složce typu combo;
- **Home** - skok na první složku v záznamu;
- **End** - skok na poslední složku záznamu;
- **Ctrl+Home** - skok na první záznam v pohledu;
- **Ctrl+End** - skok na poslední záznam v pohledu (může to být prázdný, tzv. fiktivní záznam);
- **Page Up** - skok o stránku zpět;
- **Page Down** - skok o stránku dopředu;
- **Ctrl+Page Up** - skok o jeden záznam zpět;
- **Ctrl+Page Down** - skok o jeden záznam dopředu;
- **INS** - vložení nového záznamu do tabulky
- **TAB** - přechod na následující složku záznamu;
- **Shift+TAB** - přechod na předcházející složku záznamu;
- **F2** - ve standardním pohledu přepnutí do editačního režimu;
- **mezera** - stisk vybraného tlačítka v pohledu nebo označení čtverce či přepínače;
- **Alt+šipka dolů** - rozevření combo pole
- **Ctrl+F4** - uzavření okna s pohledem;
- **Ctrl+F3** - zadání uspořádání záznamů;
- **Ctrl+F2** - zadání dotazu v jazyce QBE (viz. dále);
- **Shift+F2** - zrušení zadaného dotazu nebo uspořádání;
- **F3** - konec zadávání dotazu nebo uspořádání;
- **F5** - otevření okna pro zamykání a aktualizaci záznamů
- **Shift+F7** - zrušení všech záznamů v pohledu (!!!);
- **Shift+F8** - zrušení vybraného záznamu v pohledu(!);
- **Ctrl+F6** - přechod k dalšímu otevřenému pohledu;

Okno pro zadání dotazu QBE Po stisku ovládacího tlačítka nebo kláves Ctrl+F2 nebo po vybrání položky QBE dotaz ze systémového menu se otevře okno pro zadání dotazu QBE. V něm můžeme zadat podmínky na hodnoty složek záznamů, které určí, zda se záznam má v pohledu objevit.

Podmínky vyplňujeme do těch složek, kterých se týkají. K tomu, aby záznam byl vybrán, musí splnit všechny podmínky v alespoň jedné ze skupin, tzn. podmínky v jednom záznamu jsou spojeny logickou spojkou AND a skupiny podmínek v různých záznamech jsou spojeny spojkou OR.

Podmínkou je buď hodnota (a pak se obsah složky musí této hodnotě rovnat) nebo relační znaménko a hodnota (pak obsah složky musí být v příslušné relaci s uvedenou hodnotou).

Chceme-li položit více podmínek jedné složce platících současně oddělíme podmínky čárkou. Po zadání dotazu stiskneme ovládací tlačítko nebo klávesu F3, anebo ze systémového menu pohledu vybereme položku Dotaz / pořadí zadáno. Pokud chceme dotaz zrušit, pak stiskneme ovládací tlačítko nebo klávesu Shift+F2, anebo ze systémového menu pohledu vybereme položku Zrušit dotaz. Při zadávání podmínek je možno také zatrhávat označovací čtverce, přepínače nebo si vybírat z combo-polí.

Lze použít tato relační znaménka :

- = rovno
- < menší než
- < = menší nebo rovno
- > větší než
- > = větší nebo rovno
- < > nerovno
- . = má prefix (pouze pro řetězce znaků)
- . = . obsahuje řetězec (pouze pro řetězce znaků)
- ~ podobá se řetězci (pouze pro řetězce znaků)

Okno pro zadání uspořádání

Po stisku ovládacího tlačítka nebo klávesy Ctrl+F3 nebo po vybrání položky Uspořádání ze systémového menu se otevře okno pro zadání uspořádání záznamů. V něm můžeme zadat, jak mají být záznamy uspořádány v pohledu.

Do té složky pohledu, podle níž se mají záznamy uspořádat, zapíšeme „1“ resp. „1DESC“ podle toho, zda požadujeme vzestupné nebo sestupné uspořádání. Pokud se záznamy, které v takto vyznačené složce mají stejnou hodnotu, mají uspořádat podle hodnoty jiné složky, pak do ní zapíšeme „2“ nebo „2DESC“. Podobně můžeme postupovat dále až po 8. Po vyznačení uspořádání stiskneme ovládací tlačítko nebo klávesu F3, a/nebo ze systémového menu pohledu vybereme položku Dotaz / pořadí zadáno.

Pokud chceme pořadí zrušit, pak stiskneme ovládací tlačítko nebo klávesu Shift+F2, anebo ze systémového menu pohledu vybereme položku Zrušit dotaz.

Tiskové sestavy

...kdo dočetl až sem, zasluhuje pochvalu.

Výstupy dat lze uskutečnit jednak zobrazením na obrazovce, vytištěním na tiskárně nebo uložením tiskové sestavy do tiskového souboru, který lze uchovat pro pozdější vytištění nebo ho lze použít jako soubor s exportovanými daty.

Výstup sestavy na obrazovku Výstup sestavy na obrazovku (tzv. preview) - na rozdíl od otevření pohledu na obrazovce - má za úkol poskytnout co nejpřesnější informaci o formátu sestavy na tiskárně. Proto bude jeho obsah rozlámán do řádek i do stránek stejně, jako později při tisku na tiskárně.

Vzhledem k rozdílům v rozlišovací schopnosti obrazovky a tiskárny musí přitom docházet ke zmenšování nebo zvětšování použitých fontů. Ne všechny fonty se však dají plynule zvětšovat a zmenšovat. Proto se může objevit chyba, kdy délky různých úseků textu nejsou na obrazovce stejné, jako na papíře. Ve zformátovaném textu řádky nejsou přesně zarovnané u pravého okraje. Mezera mezi dvěma údaji v sestavě má nesprávnou velikost.

Tato chyba se v určité míře může projevit u všech fontů.

V preview nemusí být při určitých zmenšení sestavy zarovnané k pravému okraji. Při tisku na tiskárně však toto zarovnání bude v pořádku.

Při prohlížení preview lze na obrazovce v několika krocích měnit velikost. K tomu slouží položky menu Roztáhnout a Zmenšit. Položkou Další stránka můžete listovat dopředu sestavou. Černou čarou je vyznačena hranice stránky, která je dána nastavením.

Výstup sestavy na tiskárnu Výstupu sestavy na tiskárnu (tisku sestavy) předchází vyplnění parametrů ve speciálním dialogovém okně. Jedná se o tyto parametry :

První a poslední tištěný záznam: Není nutno tisknout vždy všechny záznamy, je možno specifikovat interval pořadových čísel záznamů, které mají být zahrnuty do sestavy. Záznamy se číslují od nuly. Pokud tedy chcete vytisknout pouze prvních sto záznamů, zadejte interval od 0 do 99.

První a poslední tištěná stránka : Sestava může mít více stránek a není nutno je tisknout všechny najednou. Lze zadat, od které do které stránky se má tisknout. Stránky se číslují od jedné.

Výše uvedené parametry se uplatní při "Tisku zvolených záznamů". Na "Tisk všech záznamů" nemají vliv.

Okraje stránky : Před tiskem lze zadat, že veškerý výstup na tiskárnu má být posunut o stanovený počet milimetrů vpravo. Tím se zvětší levý okraj stránky. Podobně je možno sestavu posunout dolů a zvětšit horní okraj. Zatímco spodní okraj je důležitý pro správné rozlámání do stránek (např. pro tisk A4 na šířku), pravý okraj se v této verzi nenastavuje.

Počet kopií : číslicí lze zadat počet kopií sestavy. Při preview se počet kopií neuplatní.

Snášet kopie : je-li čtverec zatržen, budou se kopie tisknout po stránkách, tj. nejprve N kusů první stránky (N je počet kopií), potom N kusů druhé stránky atd. Není-li zatržen, vytiskne se N-krát celá sestava najednou. První způsob je značně rychlejší, umožňují ho však pouze některé tiskárny (hlavně laserové). Pokud tiskárna snášení kopií neumožňuje, je označovací čtverec neaktivní.

Pokud výstup směřuje na tiskárnu, lze tlačítkem Volba můžete změnit nastavenou tiskárnu. Tisk pod operačním systémem Windows probíhá ve třech krocích:

1. WinBase602 generuje popis stránek a předává je Windows,
2. Windows připravují popis tisku pro specifickou tiskárnu,
3. data se posílají tiskárně a tisknou se.

První z těchto kroků je nejrychlejší, druhý je velmi pomalý, rychlost třetího záleží na použité tiskárně.

Během první a druhé fáze je na obrazovce informační okno, které poskytuje údaje o počtu zpracovaných stránek a dovoluje uživateli zrušit tisk. Vlastní posílání dat tiskárně (třetí fáze) řídí složka Windows nazvaná Správce tisku. Na Správce tisku se obračete, pokud potřebujete pozastavit tisk, nebo jej obnovit např. po vložení dalšího papíru do tiskárny.

Výstup sestavy do souboru Výstup sestavy do textového souboru je jedním ze způsobů, jak z WinBase602 exportovat data. Použije se např. v situaci, kdy není nutný grafický tisk nebo kdy výstup vyžaduje dodatečnou editaci. Upozorňujeme, že smysluplný výstup do souboru poskytnou pouze speciálně navržené pohledy, rozhodně nemá smysl se pokoušet posílat do souboru každý pohled.

Při výstupu do souboru je ztracena informace o fontech použitých v sestavě, o barvě písma a pozadí, a částečně se změní prostorové rozvržení údajů. Proto není rozumné posílat sestavu do souboru, později se pokoušet tento soubor tisknout a očekávat podobný výsledek jako od přímého výstupu na tiskárnu.

Pokud sestavu vytisknete do již existujícího souboru, můžete původní obsah přepsat nebo nový text přidat na konec.

Pozor !!! - není dovoleno, aby se výst. soubor jmenoval CON, PRN nebo jiným standardním jménem zařízení MS DOSu !

Tips & tricks

... *když selže metoda pokus x omyl.*

Nastávají okolnosti, kdy si obsluha programu neví rady, jak postupovat dál, kdy řeší věci, které se jí nezdají z hlediska chodu programu logické nebo kdy dojde k problémům, které obsluha nemůže dopředu předvídat nebo o nich neví, protože si nepřčetla řádně manuál. V tu chvíli nechť je tato kapitola prvním pomocníkem v nesnázích.

Co udělat při prvním spuštění programu? Program se spouští prostřednictvím volby „Start“ – „Programy“ – „ISBT2016“ – „ISBT2016“.

Po prvním spuštění programu je třeba nastavit parametry jeho běhu, a to kód laboratoře, adresu uživatele, jméno uživatele a cestu ke kódovacímu programu ARJ.EXE.

- zvolit položku „Servis“,
- zvolit položku „Nastavení“,
- zvolit položku „Parametry instalace“,
- v okně, řádek „Licence“, zadat číslo laboratoře nebo tlačítkem < Výběr laboratoře > vybrat svoji laboratoř,
- vyplnit adresu a jméno uživatele (= odpovědného pracovníka),
- stiskem tlačítka < Test > prověřit, funguje-li kódovací program ARJ.EXE. Pokud ano, objeví se velmi krátce černé okno, které ihned zmizí. Pokud ne, tj. především v případě, že nebylo instalováno do adresáře C:\ISBT2016, je potřeba vybrat dříve zvolený instalační adresář, kde se ARJ.EXE nachází a tlačítkem < Test > prověřit jeho správné nalezení.

Nastavením těchto parametrů instalace se zajistí okamžité rozpoznání dat později exportovaných k centrálnímu zpracování. Pozor !!! - pokud tyto parametry nenastavíte správně, budou se vaše data později plést s daty jiných laboratoří.

Jak opravit nejčastější chyby za běhu programu? Nejčastější chyby za běhu programu jsou dvě, především při vkládání dat po stisku klávesy <Insert> :

1. Databázový server ohlásil při zápisu chybu :

Atribut nesmí mít prázdnou hodnotu (NULL)

Můžete buď odvolat změny nebo pokračovat v editaci a pokusit se zapsat změny znovu.

2. Databázový server ohlásil při zápisu chybu :

Porušená referenční integrita mezi tabulkami.

Můžete buď odvolat změny nebo pokračovat v editaci a pokusit se zapsat změny znovu.

Obě chyby oznamují, že uživatel chce provést nekorektní zápis dat do databáze. V prvním případě uživatel nevyplnil některou z povinných položek okna (někde na vás číhají ???), ve druhém případě sice uživatel položku vyplnil, ale nepoužil žádnou z povolených hodnot. I v tomto případě je číhání tří otazníků někde v okně více než pravděpodobné. Stačí data doplnit anebo opravit a klávesu <Insert> (= zápis do databáze) stisknout podruhé.

Jak spustit program? Správně nainstalovaný program lze spustit dvojitým kliknutím na ikonu ISBT2016!. Poté stisknete tlačítko <OK>, objeví se reklama a stiskem tlačítka <Start ISBT2016!> se vlastní aplikace spustí. Ke spuštění programu již není třeba jméno DB_ADMIN a heslo : FREE, jako tomu bylo v předchozích verzích programu.

Jak ukončit program? Nejbezpečnějším způsobem ukončení běžícího programu je výběr položky menu Konec a po oznámení "Opravdu padla" potvrdit stiskem tlačítka OK. Zavírání stiskem kombinace kláves Alt-F4 je v nevyhnutelných případech také možné; uzavření stiskem kombinace kláves Ctrl-Alt-Del v žádném případě nedoporučujeme.

Na co nezapomenou? Opakovaně zdůrazňovat obsluhu význam pečlivosti při ukládání dat do databáze (a také to občas zkontrolovat), pravidelně zálohovat a vyskytne-li se v programu chyba, oznámit to, prosím, autorovi.

Jak nepřijít o data? Pravidelně zálohovat, zálohovat a zálohovat !!!

1. Jednoduché zálohování (doporučeno všem uživatelům) :

- menu "Servis"
- položka "Zálohování dat"
- zvolit cílový adresář pro vytvoření zálohy, přejmenovat implicitní jméno souboru Z_16MMDD.ZAL.

Doporučujeme používat tento typ zálohy aspoň 1-krát týdně, případně po uložení většího objemu dat.

2. Zálohování systémové (doporučeno výhradně správcům systému) :

K tomuto účelu slouží program "WinBase602 Záloha". Doporučujeme zavést systém vícestupňového zálohování. tj. např. střídavé zálohování na dvě destinace. Postup zálohování je následující :

- spustit program "WinBase602 Záloha",
- položka "Záloha",
- položka "Vytvořit záložní kopii databáze",
- vybrat, kam uložit kopii,
- tlačítko "Vytvořit kopii",
- vyčkat dokončení zálohování a opustit program.

Obdobný je i postup obnovy databáze tímtož programem.

Jaká je struktura přenášených dat? Data se přenášejí v ASCII textovém tvaru CSV (Comma Separated Values), oddělovač je "čárka" (Alt-0130), kódování češtiny je Win Code Page 1250. Názvy přenášených souborů jsou uvedeny ve schématu. Číselníky kódů poskytně a spravuje NJDT, Nemocnice Na Bulovce, Praha. Struktura přenášených dat je uvedena v následujícím přehledu:

- KODPAC	string[10]	rodné číslo pacienta
- CISLAB	string[4]	kód laboratoře
- CPROT	integer	číslo protokolu
- VZPRIJAT	date	datum přijetí vzorku (tvar DD.MM.RRRR)
- MATERIAL	string[2]	kód materiálu
- ODESILATEL	string[1]	kód typu odesilatele vzorku
- MMIKROS	string[1]	kód metody mikroskopie
- MIKROS	string[1]	kód výsledku mikroskopie
- KULTI	string[1]	kód výsledku kultivace
- KULTDNY	integer	počet dnů kultivace
- METABOL	string[1]	kód typu metabolické metody
- VYSLMET	string[1]	kód výsledku metabolické metody
- DOBAOD	integer	počet dnů provedení metabolické metody
- GENET	string[1]	kód typu genetické metody
- VYSLGEN	string[1]	kód výsledku genetické metody
- STM	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k STM
- INH	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k INH
- PZA	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k PZA
- EMB	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k EMB
- RFM	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k RFM
- AMI	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k AMI
- AZI	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k AZI
- CAP	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k CAP
- CIP	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k CIP
- CLA	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k CLA
- CLO	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k CLO
- CS_	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k CS
- ET_	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k ETA
- GEN	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k GEN
- KN_	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k KN
- OFL	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k OFL
- PAS	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k PAS
- RFB	string[1]	kód výsledku stanovení citlivosti k RFB
- METID	string[1]	kód metody identifikace
- IDENT	string[2]	kód výsledku identifikace
- HOTOVO	Boolean	stav "uzavřenosti" vyšetření
- ICP	string[8]	IČZ nebo IČP subjektu indikujícího vyšetření
- LOK	string[30]	lokalizace pro kód materiálu "10" – "jiný materiál"
- PRIJMENI	string[20]	příjmení pacienta
- JMENO	string[15]	jméno pacienta
- DATNAR	date	datum narození pacienta (tvar DD.MM.RRRR)
- POHLAVI	string[1]	kód pohlaví pacienta
- ULICE	string[20]	ulice bydliště pacienta
- KODIC	string[6]	kód obce bydliště pacienta
- OBEC	string[40]	název obce bydliště pacienta
- KODOKR	string[4]	kód okresu bydliště pacienta
- OKRES	string[20]	název okresu bydliště
- ULICE2	string[20]	ulice 2. bydliště pacienta
- KODIC2	string[6]	kód obce 2. bydliště pacienta

**Jak zapsat data o
nestandardním
bydlišti?**

a) Jurij Plamenovič Vypalnikov - cizinec se známým pobytem v ČR :

Příklad :	ulice 1 :	Zřídelní 1
	obec 1 :	CZ0412554961 Karlovy Vary
	ulice 2 :	Ukr., Kyjev
	obec 2 :	CZZZZZ999999 _cizina

b) Hu Jong Či - cizinec z Vietnamu s neznámým pobytem v ČR :

Příklad :	ulice 1 :	?
	obec 1 :	CZZZZZ888888 _bezdomovec
	ulice 2 :	Vietnam
	obec 2 :	CZZZZZ999999 _cizina

c) Pepa Novák - český bezdomovec z Prahy

Příklad :	ulice 1 :	Praha
	obec 1 :	CZZZZZ888888 _bezdomovec
	ulice 2 :	
	obec 2 :	

d) Barbora Snopková - občan ve vazbě nebo ve výkonu trestu se známou adresou trv. pobytu (2. adresa):

Příklad :	ulice 1 :	NVÚ Valdice
	obec 1 :	CZ0522573701 Valdice
	ulice 2 :	U ztraceného kočárku 5
	obec 2 :	CZ0513563889 Liberec

**Jak zapsat
náhradní
identifikaci?**

Databázová aplikace povoluje povolí zapsat identifikační číslo pacienta (většinou rodné číslo) ve třech tvarech :

1. „Klasické“ RČ se syntaxí RMMDDXXX, pro osoby ročník narození 1900 - 1953,

kde :	RR	je dvojčíslí roku narození,
	MM	je dvojčíslí měsíce narození; u žen zvětšené o 50,
	DD	je dvojčíslí dne narození,
	XXX	je doplňkové trojčíslí.

2. „Klasické“ RČ se syntaxí RMMDDXXXX, pro osoby ročník 1954 a mladší,

kde : RR je dvojčíslí roku narození,
MM je dvojčíslí měsíce narození; u žen zvětšené o 50,
DD je dvojčíslí dne narození,
XXXX je čtyřčíslí upravující celočíselnou dělitelnost ciferného součtu 11.

3. „Náhradní identifikace“, které má tvar AAAAABBBBB,

kde : AAAAA je prvních pět znaků příjmení pacienta, zapsaných velkými písmeny a bez diakritiky !!! Pokud je příjmení kratší než pět znaků, je tato část náhradní identifikace doplněna pomlčkami.

BBBBB je prvních pět znaků jména pacienta, zapsaných velkými písmeny a bez diakritiky !!! Pokud je jméno kratší než pět znaků, je tato část náhradní identifikace doplněna pomlčkami.

Příklad 1. : Náhradní kód pacienta se jménem a příjmením Jan Nový.

Odpověď : NOVY-JAN-

Příklad 2. : Náhradní kód pacienta se jménem a příjmením Štěpán Šus.

Odpověď : SUS-STEPA

Příklad 3. : Náhradní kód pacienta se jménem a příjmením Tomáš Látal.

Odpověď : LATALTOMAS

Příklad 4. : Náhradní kód pacienta s příjmením Sandokan.

Odpověď : SANDO---

Příklad 5. : Náhradní kód pacienta se jménem, "atěčestvom" a příjmením Boris Nikolajevič Jelcin

Odpověď : JELCIBORIS

Tento tvar náhradní identifikace se vztahuje i na všemožná náhradní čísla tvořená zdravotními pojišťovny pro cizí státní příslušníky.

!!! Pozor !!! - uvedený tvar je **ZÁVAZNÝ PRO VŠECHNY SUBJEKTY PRACUJÍCÍ SE SYSTÉMEM ISBT2016!**. Pouze tak lze zaručit kompatibilitu dat mezi laboratořemi navzájem a laboratořemi a "centrem" při operacích slučování dat. Pro potřeby ÚZIS se náhradní rodná čísla konvertují do podoby dle Metodiky Registru TBC.

Kde nás najdete na internetu?

Na stránkách www.trios.cz jsou v sekci ISBT! k dispozici ev. upgrady systému.

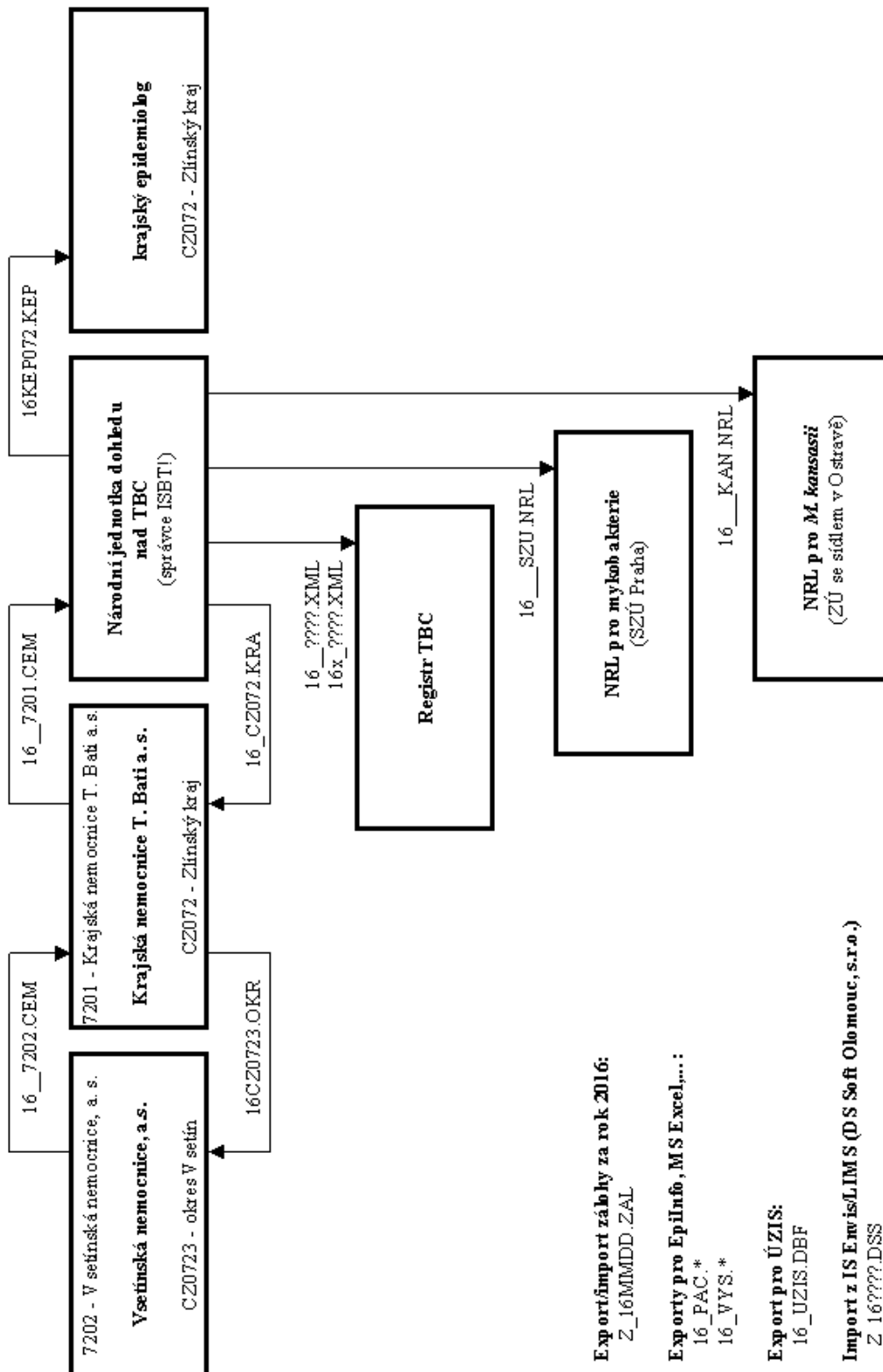
Změny pro rok 2016

... co je nového?

Seznam změn pro rok 2016 je následující:

1. Byl aktualizován číselník ČSÚ "Číselník obcí" v souladu s klasifikací územních statistických jednotek (CZ-NUTS) s účinností od 1. ledna 2016.
2. Byl aktualizován číselník ČSÚ "Číselník částí obcí" v souladu s klasifikací územních statistických jednotek (CZ-NUTS) s účinností od 1. ledna 2016.
3. Byla opravena chyba v zarovnání tiskových sestav pro některé síťové tiskárny.
4. Byla opravena drobná chyba v XML rozhraní.
5. Bylo změněno zabezpečení datových souborů.
6. Bylo doplněno oznámení při importu zálohy.
7. Byla odstraněna možnost zápisu RČ osob narozených před rokem 1900. (R.I.P.! ☺)

Komunikační model ISBT2016! (příklad)

Export/import záhy za rok 2016:
Z_16MMDD.ZAL

Exporty pro EpiInfo, MS Excel,....:
16_PAC.*
16_VYS.*

Export pro ÚZIS:
16_UZIS.DBF

Import z IS Ewis/LIMS (DS Soft Olomouc, s.r.o.)
Z_16????DSS